

С. В. Науменкова, д-р екон. наук, проф.,
завідувач кафедри банківської справи,
Київський національний університет ім. Т. Шевченка

КОНСОЛІДАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНИХ ОРГАНІВ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ НОВИХ ПАРАМЕТРІВ СВІТОВОЇ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ

Світова економічна криза переконливо довела необхідність вдосконалення форм і методів регулювання і нагляду за фінансово-кредитними установами. Разом з тим низка питань залишається дискусійними, у т.ч. щодо механізмів підпорядкування національних фінансових систем забезпеченню світової фінансової стабільності, досягнення необхідної гармонізації національних нормативних та регуляторних систем, консолідації фінансової інфраструктури тощо [1, с. 295—309].

Ключовим аспектом організації систем регулювання та нагляду за діяльністю фінансових установ є забезпечення інституційної незалежності регуляторних органів.

Слід зазначити, що зміни в інституційній структурі та механізмах регулювання і нагляду за фінансовим сектором, що відбулися в більшості країн світу протягом 1987—2008 рр., знайшли свій прояв у наступному:

— посиленні тенденції відходу від секторної моделі нагляду в більшості європейських країн. Протягом 2000—2006 рр. від секторної моделі відмовилися 13 європейських країн;

— забезпеченні незалежності регуляторних органів шляхом законодавчого закріплення за регуляторами певних прав і обов'язків, а також їх підпорядкуванням відповідним державним органам. Частка регуляторів, підпорядкованих парламентам, поступово збільшується;

— концентрації діяльності наглядових органів, унаслідок чого в складі органів банківського нагляду, скоротилася кількість центральних банків і департаментів уряду, а натомість зросла кількість самостійних наглядових органів;

— суттєвому підвищенні рівня інтеграції діяльності наглядових органів: майже 80 % наглядових органів додатково виконували функції щодо вивчення та практичного вирішення проблем забезпечення фінансової стабільності діяльності установ фінансового сектору;

— посиленні ролі та розширенні наглядових функцій і повноважень центральних банків, що пов'язано з ключовою роллю центральних банків у забезпеченні фінансової стабільності.

В країнах, що розвиваються, центральні банки доволі часто відіграють роль мегарегулятора фінансового сектору, зокрема, в разі недостатньої розвиненості небанківських фінансових установ або в умовах існування банкоцентричної моделі розвитку фінансової системи. Використання такої моделі нагляду доцільне, перш за все, у країнах, фінансові системи яких знаходяться на етапі становлення, а структура фінансового сектору є обмеженою за типом фінансово-кредитних установ та спрямованістю послуг [3].

Зуважимо, що існує кілька причин створення мегарегулятора фінансового сектору. По-перше, відбувається розвиток фінансового сектору багатьох розвинених країн у напрямку універсалізації. Чим різноманітнішими є фінансові продукти та послуги, тим складніше здійснювати їх класифікацію, оцінку та контроль за використанням. У разі, коли фінансові посередники пропонують єдиний пакет, що містить кредити, цінні папери, страхові поліси або проводять сек'ютиризацію, пропонують структуровані фінансові інструменти, діяльність спеціалізованих органів нагляду може бути ускладненою.

По-друге, причиною створення мегарегулятора може бути ускладнення структури самого фінансового сектору. Фінансові посередники, що працюють на розвинених фінансових ринках, об'єднуються у конгломерати, холдинги, що значно ускладнює нагляд. У такій ситуації спеціалізовані органи нагляду не в змозі оцінити сукупні ризики конгломерату.

У багатьох країнах з перехідною економікою, виділення банківського нагляду із структури центрального банку і передача його мегарегулятору може призвести до втрати частини вже накопиченого досвіду банківського нагляду і зниження рівня довіри до фінансових посередників, що загрожує стабільності фінансового сектору та підвищує витрати регулювання [4, с. 25]. Крім того, єдиний незалежний наглядовий орган не в змозі забезпечити однаковий ступінь розвитку або стабільного функціонування різних типів фінансових інститутів, у першу чергу, небанківських. Проте, в разі виконання функцій регулювання фінансового сектору центральним банком, високий ступінь його незалежності та підзвітності підвищує довіру до регулятивних заходів. При цьому побоювання щодо надзвичайно великої концентрації повноважень у центральному банку стають менш обґрунтованими при чіткій організації процедури підзвітності.

Література

1. *Науменкова С. В., Міщенко С. В.* Розвиток фінансового сектору України в умовах формування нової фінансової архітектури: монографія. — К.: Університет банківської справи, Центр наукових досліджень НБУ, 2009. — 384 с.
2. *Міщенко С.* Вдосконалення інституційної структури нагляду за фінансовим сектором // Банківська справа. — 2007. — № 1. — С. 41—56.
3. *Джуччі Р.* Нагляд за діяльністю у фінансовому секторі України: чи допоможе об'єднання наглядових органів? / Джуччі Р., Герасим Г., Лахмунд І. — Київ — Берлін: ІЕДПК, 2005. — 11 с.
4. *Науменкова С.* Зарубіжний досвід організації систем регулювання і нагляду за діяльністю фінансових установ // Фінанси України. — 2009. — № 12. — С. 20—27.

УДК 336.1

Є. І. Невмержицький, старш. викл.
кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ЕТАПИ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ БЮРО

На сьогоднішній день кредитні бюро в Україні вже кілька років проводять свою діяльність, яка започаткована і здійснюється на рівні найвищих світових стандартів, за участю більшості провідних фінансових установ України і міжнародних лідерів ринку кредитної звітності. Для розуміння перспектив подальшого розвитку бюро кредитних історій в Україні розглянемо історію і етапи розвитку кредитної звітності в світі.

Існує кілька версій зародження кредитних бюро. Згідно однієї, поштовхом для їх розвитку стало вкладання угоди місцевими торговцями Німеччини на початку XIX століття, згідно з якою вони обмінювалися інформацією про клієнтів, які добре або погано виконували свої зобов'язання по поверненню кредитів. Виходячи із цього, торговці визначали, кому можна надавати товар у розстрочку, а кому ні.

Згідно іншої версії це відбулось у Сполучених Штатах Америки. У XIX столітті в Штатах перед видачею кредиту представни-